

Urban Paradise? Onmogelijk zonder groen!

Tijdens het symposium The Urban Paradise op 3 oktober jl. over de potentie van groen bij het creëren van een gezonde stedelijke omgeving waren alle sprekers het eens: de rol van groen moet niet worden onderschat.

Op dit moment leeft circa 50% van de mensheid in steden en dat percentage zal de komende decennia stijgen tot ruim 70%. Wat is de rol van groene ruimte op de gezondheid van al die stadsbewoners? Rond deze vraag werd het symposium The Urban Paradise georganiseerd door het Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions in samenwerking met de leerstoel The Architecture of the Interior van de TU Delft.

Erik de Jong, bijzonder hoogleraar Cultuur, landschap en natuur, trapte af met de stelling dat een urban paradise per definitie een contradictio in terminis is omdat de mens steeds minder onderdeel van de natuur lijkt te zijn. Hij pleit ervoor om het bewustzijn van deze onlosmakelijke band te versterken, onder meer door mensen zoveel mogelijk de mogelijkheid te geven om de natuur te ervaren. De stad was overigens lang niet altijd zo'n ongezonde plek, vervolgde architectuurhistoricus Cor Wagenaar, want in het pre-industriële tijdperk was de levensverwachting en -kwaliteit in de steden een stuk hoger dan op het natuurrijke platteland. Pas tijdens en na de industriële revolutie veranderde dat en werd de stad ongezonder. Daarom werd vervolgens, ter compensatie, steeds meer stadsgroen aangelegd waarbij de bewoners van de grauwe en ongezonde (binnen)steden even van het paradijs konden proeven.

Sociologe en onderzoekster Jolanda Maas toont met harde cijfers dat groen een positief effect heeft op hoe gezond mensen zich voelen. Zo enquêteerde zij 250.000 mensen en koppelde de uitkomsten aan hun woonplek. Rekening houdend met variabelen als leeftijd en opleiding was het antwoord eenduidig: de kans om je ongezond te voelen is groter (tot wel 1,5x) als je in een omgeving woont met weinig groen. Ook het aantal bezoeken aan de huisarts met veelvoorkomende klachten, zoals migraine, suikerziekte en depressieve gevoelens, is significant kleiner in een groene omgeving. Vooral de afname van het aantal depressieve kinderen is spectaculair. Uit nader onderzoek in de stad Utrecht blijkt echter dat niet alleen de kwantiteit maar vooral de kwaliteit van het groen van invloed is. Nader onderzoek is nodig om dit nader te definiëren maar Maas pleit nu al voor een focus op de kwaliteit van stedelijk groen: gezond, beweegvriendelijk en veilig.

En wat als je eenmaal ziek bent? Landschapsarchitect Saskia de Wit gaf een overzicht van de rol van groen bij genezing vanuit de historie, zoals de functie en indeling van de groene binnentuin bij een klooster. Volgens haar kan groen op drie manieren aan het herstelproces bijdragen: het stimuleren van activiteit, ontmoeting en/of natuurbeleving. Denk bij activiteit aan wandelen en tuinieren, ook voor mensen met een lichamelijke beperking. Ontmoeting kan bijvoorbeeld door de tuin open te stellen voor buurtbewoners en om het groen op individueel niveau te ervaren moeten er niet alleen iets te zien, voelen en ruiken zijn maar moeten er ook rust zijn en comfortabele zitplekken.

Groen verdient zich terug

Groen draagt volgens Jolanda Maas, ook bij een korte exposure, meetbaar bij aan stressreductie, een betere concentratie en een positieve stemming. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt verder dat groen onder andere de lichamelijke activiteit vergroot, de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van kinderen stimuleert, sociale contacten stimuleert en het microklimaat verbetert. Dit alles kan volgens haar geld opleveren. Ze refereert daarbij aan berekeningen van KPMG dat 10% meer groen in Nederland de kosten van de gezondheidszorg met 65 miljoen kan verminderen. Als je de bijbehorende kosten van verloren gegane arbeidsuren daarbij optelt komt dit op 320 miljoen. Tegelijkertijd is ze voorzichtig met zulke berekeningen; longitudinaal onderzoek is nodig om te zien of de gezondheidswinst van groen ook op lange termijn stand houdt.

De leerstoel The Architecture of the Interior van de TU Delft richt zich, anders dan de naam doet vermoeden, op de stedelijke publieke ruimte.

Het nieuwe Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions (AMS) opende op deze dag de deuren van haar locatie in Amsterdam. AMS is een initiatief van TU Delft, MIT, Wageningen UR en de Gemeente Amsterdam en richt zich op toegepaste stedelijke technologie en ontwerp.

De eerste drie projecten zullen gericht zijn op weerbaarheid tegen plotselinge wateroverlast, duurzaam omgaan met de 'stadsstofwisseling' en het slim regelen van de mobiliteit in de stad.

Bewoners van de stad worden als testers, gebruikers en co-creators betrokken bij producten en ideeën van AMS die de stad leefbaarder moeten maken.